

Řízení obranných zdrojů

Blok I

Obranné zdroje z pohledu teorie veřejného
sektoru

Téma 7

Ekonomické aspekty zbrojní výroby

Osnova

Úvod

- Základní pojmy
- Teoretická analýza obranné průmyslové základny
- Struktura obranné průmyslové základny
- Modely vztahu státu k obranné průmyslové základně
- Zdroje financování obranného průmyslu
- Faktory ovlivňující obrannou průmyslovou základnu

Závěr

ÚVOD

Ekonomické aspekty zbrojní výroby

Úvod

- **Cílem** této přednášky je definice a charakteristika obranného průmyslu (obránné průmyslové základny) jako nedílné součásti národního hospodářství.
- **Dílčí cíle** této přednášky je možné spatřovat v:
 - provedení teoretické analýzy obranného průmyslu,
 - objasnění struktury obranného průmyslu,
 - vymezení modelů vztahu státu k obrannému průmyslu a
 - vymezení a charakteristice faktorů ovlivňujících jeho podobu a dynamiku .

ZÁKLADNÍ POJMY

Ekonomické aspekty zbrojní výroby

Základní pojmy

- Obranný průmysl (Arms Industry, Defence industrial base),
- Nákup zbraní (Arms Procurement),
- Zbrojní výroba (Arms Production),
- Zbrojní firmy, podniky (Arms Producing Companies),
- Offsety (Offsets).

TEORETICKÁ ANALÝZA OBHRANNÉ PRŮMYSLOVÉ ZÁKLADNY

Ekonomické aspekty zbrojní výroby

Teoretická analýza obranné průmyslové základny

Cena a užitek zbrojní výroby

- národní nezávislost, soběstačnost, schopnost reakce v případě krize nebo války;
- potřeba udržovat schopnosti;
- (ne)závislost na zahraničním dovozu;
- vyjednávací konkurenční výhody;
- ekonomický užitek pro danou zemi.

Teoretická analýza obránné průmyslové základny

Cena a užitek zbrojní výroby

- vysoká cena vojenské produkce a trend k dalšímu růstu;
- vysoké náklady na vojenský výzkum a vývoj;
- náklady spojené s podhodnocováním vývojových schémat (časová a finanční náročnost;
- přítomnost vytěsňovacího efektu a jeho dopad na NH.

Teoretická analýza obranné průmyslové základny

Faktory ovlivňující vojenskou výrobu v procesu obchodování:

- povaha kupujícího,
- proces výzkumu a vývoje,
- cena výzbroje, zbraňových systémů apod. není tím hlavním omezujícím charakteristickým rysem,
- neexistuje žádné podílnictví v tradičním smyslu,
- existence státních vojenských podniků,
- vládní záruky
- fúze podniků

Teoretická analýza obranné průmyslové základny

Strana poptávky - charakteristika

Ministerstvo obrany - určitá míra monopsie → výrazná deformace trhu

Vystupuje zde otázka:

Jak nahlížet a jak hodnotit toto postavení ministerstva?

Je možno ho vnímat jako instituci minimalizující náklady nebo jako kartelového manažera vojenského průmyslu?

Teoretická analýza obranné průmyslové základny

Strana poptávky - charakteristika

Argumenty (kartelový manažer):

- ministerští úředníci často odchází na místa obchodních zástupců zbrojních podniků a naopak,
- rozsáhlé lobování dodavatelů vojenského zboží (ovlivňuje rozhodovací pružnost ministerstva)
- prodej domácí vojenské produkce do zahraničí prostřednictvím ministerstva obrany
- MO zasahuje do procesu konstrukce a výroby nových zbraní (realizace koordinační funkce)

Teoretická analýza obranné průmyslové základny

Strana nabídky – charakteristika

- monopol, oligopol;
- vysoká koncentrace prodejců finálního produktu;
- specifické charakteristiky výrobních faktorů vojenského průmyslu
 - pracovní síla
 - přírodní zdroje
 - kapitál – kapitálové investice

Teoretická analýza obranné průmyslové základny

Strana nabídky – charakteristika

Defense Industrial Base - Selhávání

Charakteristiky volného trhu – dokonalá konkurence

- neomezený počet nakupujících a prodávajících
- neexistence bariér vstupu do odvětví
- homogenní produkt
- dokonalá informovanost
- dobrovolná směna
- přímé platby
- přímé platby

Teoretická analýza obranné průmyslové základny

Strana nabídky - charakteristika

Podmínky vstupu a výstupu

- Problém marketingu
- Složitě pochopení fungování obchodu s vojenským materiálem mezi ministerstvem obrany a výrobcí
- Nepružná poptávka
- Velké kapitálové investice při zahájení výroby do výrobního zařízení
- Loajalita značce
- Jsou upřednostňovány dlouhodobí dodavatelé
- Požadavek vyššího výkonu

Teoretická analýza obranné průmyslové základny

Strana nabídky - charakteristika

Podmínky vstupu a výstupu

- Potřeba kapitálu
- Finanční instituce nerady půjčují kapitálové prostředky začínajícím firmám, které chtějí proniknou na vojenský trh
- Nestabilitnost objednávek
- Politické zřetele
- Sociální znak

Teoretická analýza obránné průmyslové základny

Strana nabídky - charakteristika

Podmínky vstupu a výstupu - Interesy

- Finanční důvody
- Podpora vědy a výzkumu
- Část kapacity vojenského závodu je udržována ze státních prostředků pro případnou mobilizaci
- Přidělení kontraktu
- Specializace práce
- Důraz na kvalitu před kvantitou
- Zahraniční obchod
- Patriotismus

STRUKTURA OBRANNÉ PRŮMYSLOVÉ ZÁKLADNY

Ekonomické aspekty zbrojní výroby

Struktura obranné průmyslové základny

Obranné (zbrojní) firmy lze rozdělit dle
následujících kritérií:

- **Typ produkce**
- Dle druhové **rozmanitosti produkce**
- **Míra závislosti** na zbrojní produkci
- Dle **postavení v produkčním řetězci**

Struktura obranné průmyslové základny

TYP PRODUKCE

Dle typu produkce lze obranné firmy členit na firmy působící v:

- leteckém a kosmickém průmyslu,
- průmyslu vyrábějící zbraně pro pozemní síly
- průmyslu vyrábějící pro lodní a námořní síly
- obranné a vojenské elektronice.

Struktura obranné průmyslové základny

DRUHOVÁ ROZMANITOST PRODUKCE (The range of arms products)

Typically, aerospace companies were amongst the largest in the group, **supplying a range of defence products and equipment** such as aircraft, electronics, missiles and small arms (e.g. **BAE; EADS; Saab; Thales**). Their size and range of products suggests that such firms might be exploiting economies of scale, learning and scope.

Few aerospace companies **specialised in one arms product** and these included Rolls-Royce (engines); Dassault in aircraft; AgustaWestland and Eurocopter in helicopters (being subsidiaries of Finmeccanica and EADS, respectively).

Struktura obranné průmyslové základny

MÍRA ZÁVISLOSTI NA ZBROJNÍ PRODUKCI

Zbrojní firmy lze členit i dle míry závislosti na vojenské výrobě:

- **plně závislá** na vojenské produkci (100% podíl vojenské produkce),
- **středně závislá** na vojenské produkci (od 90 - 50% podíl na produkci),
- **minimálně závislá** na vojenské produkci (méně jak 50% vojenské produkce) .

Struktura obranné průmyslové základny

POSTAVENÍ V PRODUKČNÍM ŘETĚZCI

Zbrojní firmy lze členit i dle postavení v produkčním řetězci:

- Hlavní dodavatel (***Prime contractors***)
- Dodavatel 1 úrovně
- Dodavatel 2 úrovně
- Dodavatel 3 úrovně

MODEL VZTAHU STÁTU K OBRANNÉ PRŮMYSLOVÉ ZÁKLADNĚ

Ekonomické aspekty zbrojní výroby

Modely vztahu státu k obranné průmyslové základně

Můžeme vymezit následující modely vztahu státu k obranné průmyslové základně:

- **Vláda jako investor** (Government as a Investor)
- **Vláda jako plánovač** (Government as a Planner)
- **Vláda jako zákazník** (Government as a Customer)
- **Vláda jako sponzor** průmyslu (Government as a Supporter of Industry)
- **Vláda jako regulátor** (Government as Regulator)

ZDROJE FINANCOVÁNÍ OBRANNÉHO PRŮMYSLU

Ekonomické aspekty zbrojní výroby

Zdroje financování obranného průmyslu

► **VLASTNÍ ZDROJE**

- prostředky z realizace vlastní produkce
(nerozdělený zisk)

► **CIZÍ ZDROJE**

- *SOUKROMÉ*
- *VEŘEJNÉ*

Zdroje financování obranného průmyslu

► **VLASTNÍ ZDROJE**

- prostředky z realizace vlastní produkce
(nerozdělený zisk)

Zdroje financování obranného průmyslu

► CIZÍ ZDROJE

► *SOUKROMÉ*

► **prostředky z kapitálového trhu**

- krátkodobé úvěry
- dlouhodobé úvěry

► *VEŘEJNÉ*

► **investiční prostředky pocházející převážně z rozpočtových zdrojů**

- přímé subvence (vládní půjčky, nenávratné výpomoci, vládní granty)
- nepřímé subvence (daňové podněty /úlevy/)
- nepřímé subvence prostřednictvím přebírání záruk za úvěry státem

► **jiné formy podpory**

- státní podpora prostřednictvím zadávání nepotřebných zakázek
- státní podpora exportu (vyhledávání obchodních partnerů, lobbying, podpora exportních aktivit /úvěr, pojištění, garance/)
- kompenzace dopadů zbrojních embarg

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ OBRANNOU PRŮMYSLOVOU ZÁKLADNU

Ekonomické aspekty zbrojní výroby

Faktory ovlivňující obrannou průmyslovou základnu

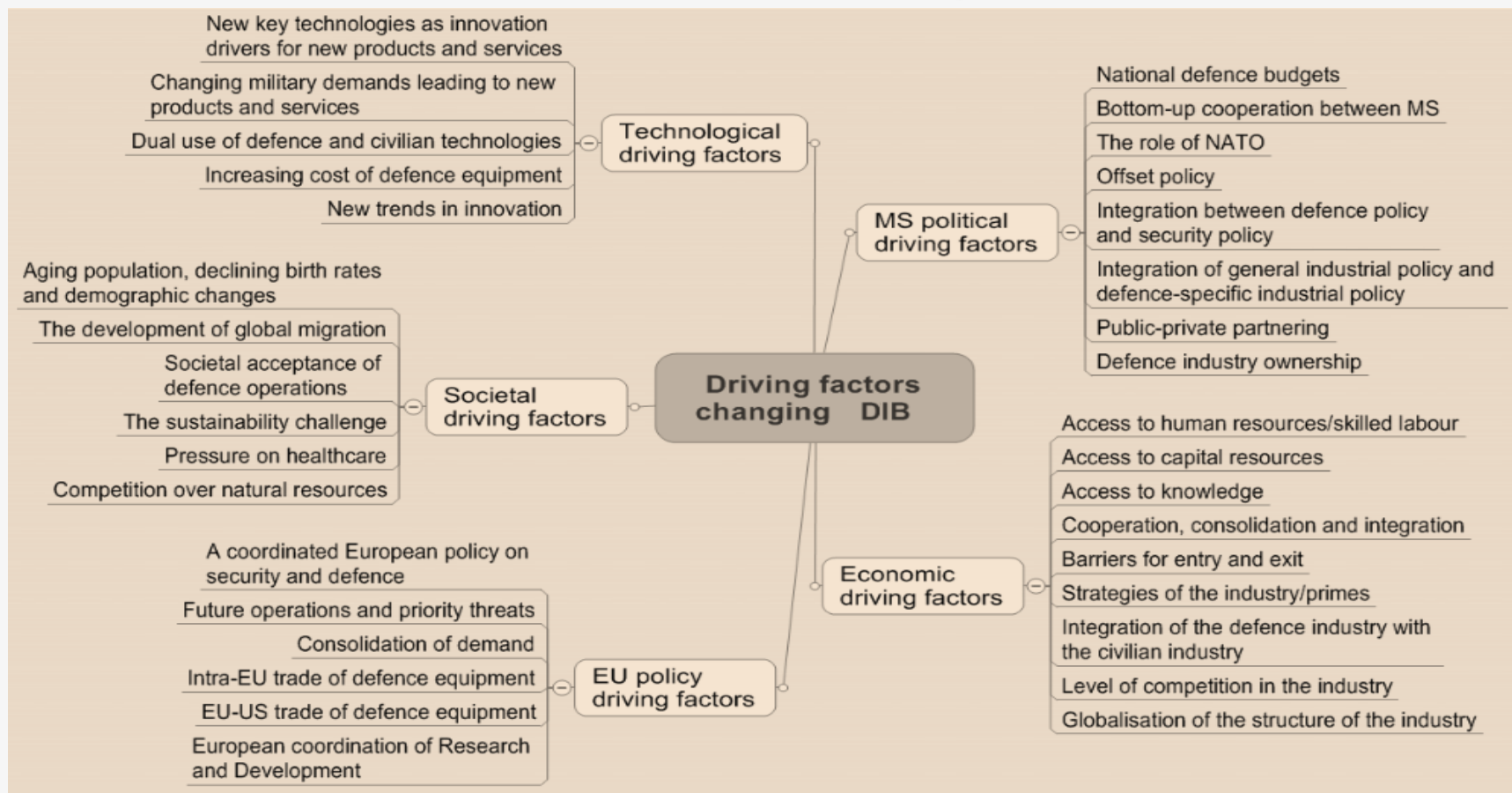
The DIB operates in a certain regime, within a specific socio-economic context. This regime is subjected to important drivers for change that will alter the nature of the DIB, and its development. **Mezi tyto faktory lze zařadit následující:**

- **Politické faktory**
 - Politické faktory spojené s existencí Evropské unie (pro Evropskou DIB)
 - Politické faktory spojené s národními státy
- **Ekonomické faktory**
- **Společenské faktory**
- **Technologické faktory**

Faktory ovlivňující obrannou průmyslovou základnu

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ ROZHODNUTÍ O NÁKUPECH ZBRANÍ

Ekonomické aspekty zbrojní výroby

Faktory ovlivňující rozhodnutí o nákupech zbraní

Pressures from having to trade-off defence spending with other national investments (e.g. health care, environment) and rising equipment and services costs mean that government policy-makers cannot avoid the need for some difficult choices. Procurement of defence equipment involves government in a set of complex choices in a world of uncertainty. Typically, procurement decisions involve the following choices:

- **JAKÝ ZBRAŇOVÝ SYSTÉM NAKOUPIT?**
- **OD KOHO ZBRAŇOVÝ SYSTÉM NAKOUPIT?**
- **JAKÝM ZPŮSOBEM HO POŘÍDIT?**
- **JAKÝM ZPŮSOBEM PROVÉST KONTRAKT (ZAJISTĚNÍ CENY)?**
- **KTERÉ FAKTORY PŘI NÁKUPU ZOHLEDNIT (VOJENSKÉ CÍLE VERSUS ŠIRŠÍ POLITICKÉ CÍLE)?**

Faktory ovlivňující rozhodnutí o nákupech zbraní

PROCUREMENT STRATEGY CHOICES

Technical & Operation Specification

National Production

NO

Possibility of
National Development

NO

Possibility of Multinational
Collaboration/Development

NO

Negotiation of a
Foreign Purchase

Direct Purchase/Offsets

YES

Procure from Domestic Industry

YES

National Development

YES

Multinational Development

Co-production/Other Offsets

ZÁVĚR

Ekonomické aspekty zbrojní výroby

Závěr

- Obranná průmyslová základna je část národního hospodářství s vysokou mírou dynamiky.
- Lze očekávat, že tato dynamika bude ovlivněna schopností rozvíjet high-tech technologie.
- Tento rozvoj nicméně bude ovlivněn rozpočtovou kondicí, očekávanou formou budoucích konfliktů, a úsilím co nejvíce chránit lidský kapitál jak na straně vlastních sil, tak na straně protivníka.

ZDROJE KE STUDIU

Ekonomické aspekty zbrojní výroby

**Fakulta vojenského
leadershipu**

fvl.unob.cz

Zdroje ke studiu

doc. Ing. Aleš OLEJNÍČEK, Ph.D.

**Univerzita
obraný**

DĚKUJI ZA POZORNOST

V PŘÍPADĚ DOTAZŮ MNE MŮŽETE KONTAKTOVAT NA

doc. Ing. **Aleš OLEJNÍČEK**, Ph.D.

Katedra **EKONOMIE**

Skupina **EKONOMIE**

Kancelář **K-65/100** (Bytovky)

Tel.: **+420973443153**

